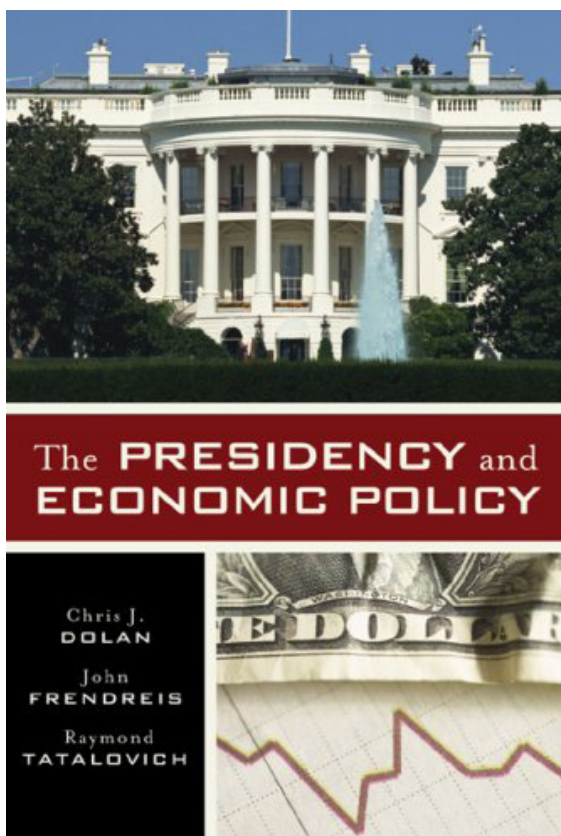

Приказ књиге: Chris J. Dolan, John Fren dreis, and Raymond Tatalovich, *The Presidency and Economic Policy*, Lanham: Rowman & Littlefield, 2008.

УДК 338.2(73):342.511(049.3)

Деспот Ковачевић М. А.*

* Докторант стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја ангажован на пројекту НИО Институт за политичке студије.

Књига „Presidency and Economic policy“ представља један од важнијих радова у пољу креирања јавних политика у области економије. Ова књига је резултат дугогодишњег рада и разматрања три аутора који су покушали да на најбољи начин истакну суштинске одреднице економске политике и улоге председника у томе. У првој реченици књиге каже се: „Економија је, понекад се каже, као време: људи много говоре о томе, али нико ништа не чини. Сликовитије речено: људи много говоре о економији, али они заправо не знају много о томе“. Кроз ово економско-политиколошко штиво пре свега се анализира улога председника у националној економији као својеврсног менаџера. Као случај узета је улога америчког председника, за којег америчка јавност сматра да је директно укључен у националну економију, пре свега у кризним ситуацијама.

Аутори ове књиге Крис Долан, Џон Френдрајс и Рејмонд Таталовић, пре свега као студије случаја, анализирају администрације председника Харија Трумана и Џорџа Буша Старијег, као један комплексан период где је председник имао значајну улогу у креирању и спровођењу економске политике. У осам поглавља књиге обрађене су најважније теме из ове области, а пре свега основе креирања економских политика са нагласком на извршну власт, улогу председника у креирању буџета, монетарне и фискалне политике, федералних резерви, али и председничко-економског менаџмента, међународне економије и односа спољне политике са економском политиком председника.

Прво поглавље представља веома добар увод јер се кроз теоријски оквир разматрају кључни концепти економије који су важни за детаљнију анализу председничке улоге у овом раду. Управљање једним огромним системом какав је економски систем САД захтева одлично познавање свих економских концепата и јасну дистинкцију у правилностима које су приметне у вођењу важних економских послова, пре свега из председничког кабинета. Суштинска важност економске политике у САД-у своди се на то да се у изборној трци председничких кандидата поставља елементарно питање „да ли је економија САД-а успешнија данас, у односу на период од пре 4 године?“ и ово питање у највећој мери утиче на могућности реизбора председника или избор новог председника у САД.

Аутори посебно истичу специфичност услова у којима председник САД-а мора да одлучује о економским потезима и по-

литикама, јер не постоји никакав политички вакуум у којем се могу доносити одлуке, него апсолутно супротно у условима велике међузависности различитих фактора укључујући пре свега улогу очекивања јавности, организованих интереса и лоби група, бирократских процедура и услова, као и економске глобализације.

Поред економских концепата који заузимају велику пажњу, аутори истичу и важност саме организационе структуре око председника која значајно утиче на унапређење и имплементацију донесених решења. Читав тај председнички апарат заузима пресудну улогу у креирању економске политике. Као посебно важне актере аутори анализирају рад и структуру више институција које имају важну улогу у вођењу економске политике САД-а, а пре свега Савет за економску политику (Council on Economic policy), Канцеларију за менаџмент и буџет (Office of Management and Budget), Секретаријат трезора (Secretary of the Treasury), Управу федералних резерви (the Federal Reserve Board) итд.

Као суштинска улога председника САД-а у вођењу економске политике је заправо питање координације различитих органа и тела. Улога координације представља најважнији задатак у ефикасном спровођењу економске политике. Иако је значајан део економије оријентисан на „законе тржишта“, сама заштита тржишта, извршну власт тј. председника ставља у позицију координатора служби које морају да се прилагођавају условима и брзини промена.

Посебна важност књиге је у приказу комплетног „policy“ процеса и свих фаза које морају бити практиковане како би се процес довео на задовољавајући ниво. Акцент се ставља на креирање буџета и целокупног процеса у вези са буџетом, као и анализу овог процеса још од *Budget and Accounting Act (1921)*.

Уз ову анализу значајан део је посвећен разматрањима у случајевима „кризних“ ситуацију у економском смислу. Ови догађаји и анализа на најбољи начин описују спремност извршне власти за реакције у економској политици и евентуалну потребу за улогом државе у исправљању девијација које може произвести тржиште. Ово место је важно јер се целокупни економски концепти сударају на питању улоге државе у економији, од позиције немешања у економију преко само делимичног уласка, па све до комплетног планирања, које није пракса у САД-у.

Поред анализе унутрашње економске политике, аутори истичу и значај међународне и спољне економске политике. САД играју кључну улогу у економској глобализацији, па сам развој овог процеса и еволуција економске политике завређују велику пажњу аутора. Само понашање САД у међународној политици је веома комплексно па се аутори труде да, кроз генезу догађаја, објасне и понашања.

Кроз објашњења улога Међународног монетарног фонда и Светске трговинске организације аутори објашњавају свет међузависности који у економији има највише одјека. Са друге стране, као посебан процес аутори виде спољно-економску политику САД-а, уз посебан нагласак на фондовима УСАИД-а и његовом усмеравању у складу са спољном политиком САД-а. Као посебан одељак извлаче се разматрања економских санкција које САД користи у свету као један од начина за управљање процесима. Објашњавајући улогу билатералних и мултилатералних санкција, аутори говоре о поводима за овакве мере где се истичу пре свега утопистичке идеје о санкционисању због различитих хуманих циљева, који имају слабо утемељење.

Као допуна целокупном раду аутори су направили својеврсну карту скорова вођења економске политике за све председнике САД-а почевши са председником Харијем Труманом преко Ајзенхауера, Кенедија, Џонсона, Никсона, Форда, Картера, Регана, Буша Старијег, Клинтона па све до првог мандата Џорџа Буша Млађег. За сваког од председника узети су параметри кроз 5 индикатора: а) незапосленост; б) инфлација; ц) економска раст; д) продуктивност; е) биланс рачуна. У овој анализи резултата вођења економских политика види се јасна поларизација у вођењу економских политика од стране демократа и републиканаца који су били на месту председника САД-а. Како аутори закључују кроз економске показатеље, председници из редова Демократске партије су за време свог мандата водили бољу економску политику, ако се може изводити закључак за тако кратак период с обзиром на то да се економска политика тешко може оцењивати у једном мандату, јер су често економске промене дуготрајнији процеси. Економски показатељи не иду на руку председницима из редова Републиканске партије, јер показују да су ови председници претежно водили државу током економских проблема и криза.

Аутори су овај рад поставили методолошки правилно и свели своју анализу на оквире које су објаснили и прецизирали. Овај рад се препоручује свим истраживачима у области економских политика, али и свим заинтересованим читаоцима који прате област креирања и спровођења јавних политика у свим областима. Као велика предност рада истиче се приступ аутора у објашњењу кроз комплетан „policy“ процес. Иако на први поглед рад изгледа као уско стручна литература, начином објашњавања и детаљним приказом свих економских показатеља који су коришћени, аутори су овај рад приближили и читаоцима који нису упознати са овом облашћу.

* Овај приказ је примљен 08. фебруара 2015. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 04. марта 2015. године.